

İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ

İDARE HUKUKU PRATİK ÇALIŞMA DERSİ

İDARİ SÖZLEŞME (İMTİYAZ) VE TEK TARAFLI DEĞİŞİKLİK YETKİSİ

OLAY

M Büyükşehir Belediyesi, kent içi otobüs toplu taşıma hizmetlerinin özel sektör eliyle yürütülmesi amacıyla, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 15. maddesi uyarınca gerekli izinleri (Danıştay görüşü ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı onayı) alarak bir ihale süreci yürütmüş ve ihaleyi kazanan N Ulaşım A.Ş. ile 20 yıl süreli bir "Kamu Hizmeti İmtiyaz Sözleşmesi" imzalamıştır. Sözleşmeye göre N A.Ş., belirlenen güzergahlarda, asgari 100 adet modern otobüsle hizmet verecek, işletme giderleri ile kar ve zararı kendisine ait olacak ve yolculardan sözleşmede belirlenen tarife göre ücret tahsil edecektir. Sözleşmede ayrıca, idarenin (Belediyenin) hizmetin yürütülüşünü denetleme ve kamu yararının gerektirdiği durumlarda sözleşmede değişiklik yapma yetkisi olduğu, ancak bu değişikliklerin N A.Ş.'nin mali dengesini bozması halinde gerekli mali telafinin sağlanacağı hükmü yer almaktadır.

Sözleşmenin imzalanmasından 5 yıl sonra, şehir nüfusunun beklenenden hızlı artması ve yeni yerleşim alanlarının oluşması nedeniyle mevcut toplu taşıma hizmetinin yetersiz kaldığına dair yoğun şikayetler ortaya çıkar. Bunun üzerine Belediye Meclisi, kamu hizmetinin sürekliliği ve yeterliliğini sağlama gerekçesiyle, N A.Ş.'nin filosuna derhal 30 yeni otobüs eklemesini ve 5 yeni güzergahta daha hizmet vermeye başlamasını içeren bir karar alır ve bu kararı N A.Ş.'ye tebliğ eder. Aynı kararla, sosyal belediyecilik anlayışı çerçevesinde, öğrenci bilet fiyatlarında %50 oranında indirim yapılmasına da karar verilir.

N A.Ş., yeni otobüs alımı, yeni hatların işletme maliyeti ve öğrenci bilet indiriminin yıllık gelirinde yaratacağı düşüş nedeniyle sözleşmedeki mali dengenin ciddi şekilde bozulacağını, bu durumun öngörülemez olduğunu ve işletmenin sürdürülebilirliğini tehlikeye attığını belirterek Belediye'ye başvurur. Başvurusunda, ek maliyetlerin ve gelir kaybının Belediye tarafından karşılanmasını talep eder. Belediye ise, sözleşmede idarenin tek taraflı değişiklik yapma yetkisinin bulunduğunu, N A.Ş.'nin bu değişikliklere uymak zorunda olduğunu ve ek maliyet talebinin sözleşmeye aykırı olduğunu belirterek talebi reddeder.

A. İLGİLİ MEVZUAT

- **Anayasa:** Madde 125 (İdari sözleşmelerden doğan uyuşmazlıklarda yargı yolu, tahkim), Madde 155 (Danıştay'ın imtiyaz sözleşmeleri hakkında görüş bildirme görevi).
- **5393 sayılı Belediye Kanunu:** Madde 15 (Belediyenin yetkileri ve imtiyazları- imtiyaz verme usulü).
- **2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu (İYUK):** Madde 2 (İdari sözleşmelerden doğan davalar- tam yargı davası).
- **İdare Hukuku Genel İlkeleri:** İdari sözleşmeler, kamu hizmeti imtiyaz sözleşmesinin unsurları ve özellikleri, idarenin tek taraflı yetkileri (değişiklik, fesih, denetim, yaptırım), sözleşmenin mali dengesinin korunması, Fait du Prince ve Imprévision (Öngörülmezlik) teorileri.

B. SORULAR

1. Olayda geçen idari birimleri tespit ederek Türk İdare Teşkilatı içindeki yerlerini açıklayınız.
2. Olaydaki sözleşme hukuki niteliği itibarıyla nedir? Bir sözleşmenin "idari sözleşme" ve özel olarak "kamu hizmeti imtiyaz sözleşmesi" sayılabilmesi için gereken unsurları açıklayınız.
3. M Belediyesi'nin sözleşme devam ederken otobüs sayısını artırma ve yeni hat açma talebi, idarenin idari sözleşmelerdeki hangi yetkisine dayanmaktadır? Bu yetkinin kullanım koşulları ve sınırları nelerdir?
4. Belediyenin öğrenci bilet fiyatlarında indirim yapma kararı, sözleşmenin mali dengesini nasıl etkiler? N A.Ş.'nin bu karar nedeniyle uğradığı zararın tazminini talep etme hakkı var mıdır? Varsa hangi hukuki ilkelere (örn: Fait du Prince) dayanabilir?
5. N A.Ş.'nin, belediyenin tek taraflı değişiklik kararlarına ve tazminat talebinin reddine karşı başvurabileceği hukuki yollar nelerdir? Hangi tür dava açmalıdır ve görevli/yetkili mahkeme neresidir? (Anayasa m.125, İYUK m.2).
6. Eğer sözleşmede, uyuşmazlıkların tahkim yoluyla çözüleceğine dair bir hüküm bulunsaydı, bu durum N A.Ş.'nin başvurabileceği yolları nasıl etkilerdi? Anayasa'nın tahkime ilişkin düzenlemeleri nelerdir? (Anayasa m.125, m.155)

